
Özv. Szabó Gézané Batiz Eszter (1936–2010)

Rendhagyó emlékezés egy üdülőtelepülés könyvtárosára

◆ Szabó Eszter – Szabó G. Tibor

Nekrológot írni mindig nehéz, de különösen nehéz szívvel írom akkor, ha a könyvtáros egyúttal az édesanyám. Nem fejeztem be a mondatot azzal, hogy „volt”, mert számomra élete, hivatásszeretete olyan példa, amely később is erőt ad nekem a nehézségek elviseléséhez.

Most, hogy meghalt, rádöbbsentem, mennyire felületesen ismerem azokat a világokat, amelyekben benne élt. Az ő esetében nem túlzás világookról beszélni, hiszen a kiskunhalasi tanyavilágban, a mai Balotaszálláson született 1936. december 17-én többgyermekes, önállóan gazdálkodó parasztcsaládban. A család helyzete nem tette lehetővé, hogy az általános iskola elvégzése után továbbtanulhasson, mégis engedték szülei, hogy a legnehezebb háborús években is látogathassa az osztatlan tanyasi általános iskolát. 1957-ben ismerkedett meg édesapámmal, Szabó Gézával, aki Bácsalmáson katonáskodott, de a Káli-medence egyik falujából, Kővágóörsről származott. 1958 februárjában összeházasodtak. Édesanyám is a Balaton-felvidékre költözött, immár végleg.

Révfülöpön, a tóparti községben telepedett le a család. Édesanyám olyan munkákat vállalt, ami éppen adódott: dolgozott konyhán a Tisza Cipőgyár üdülőjében, majd a tapolcai földműves szövetkezet megbízásából gyümölcsök felvásárlásával foglalkozott. Időközben engem nevelt és szakadatlanul tanult. 1965-ben érettségizett.

A könyvtárosi pályára úgy került, hogy először a nyugdíjba vonuló révfülöpi könyvtáros szólta neki. Éppen a kerékpárját tolta hazafelé, amikor megszólította a tanácselnök, és olyasfélét mondott neki, hogy fiatalasszony, maga gyakran jár a könyvtárba, bizonyára szeret olvasni, két kicsi gyermek mellett vállalna-e egy rész-munkaidős állást a helyi könyvtárban? Édesanyám boldogan vállalta. Nagy álma teljesült ezzel: végre olyan pályára lépett, ahol a kultúrához közel kerülhetett és a könyvekben rejtőző tudás közvetítésével segíthetett az embereknek. Révfülöpön 1965 szeptemberétől kezdetben rész-munkaidőben, majd napi nyolc órában, sőt, többnyire ennél is több időben látta el teendőit 1991-ben történt nyugdíjazásáig. Számára könyvtárosnak lenni hivatás volt. Személyiségének is megfelelt ez a segítő foglalkozás: neki minden elismerésnél többet jelentett egy-egy olvasójának hálás mosolya. Sokféle problémával kellett szembenézniük a helybelieknek és az üdülővendégeknek egyaránt, de bármi volt is a gond, édesanyámnak mindenkihez volt egy kedves szava. Mindenkit segített élethelyzeteiben, problémái megoldásában.

A rendelkezésre álló könyvanyagból neki kellett a használók igényeinek megfelelő gyűjteményt szerveznie. Csendesen ellenállt annak a nyomásnak, amely akkoriban pártkiadványokkal való elárasztással fenyegette a könyvtárakat. Az üdülővendégek jelentős része valamilyen könnyed olvasnivalóra vágyott akkortájt, ami sokszor a krimi és a romantikus regényt jelentette. Ezekből hozott létre egy „szórakoztató” különgyűjteményt,

becsempészve állományába egy-egy fajsúlyosabb alkotást is. Személyesen tapasztaltam, micsoda örömmel böngésztek ott nyaralók, helybeliek egyaránt. Fontosnak tartotta egy színvonalas kézikönyvtár kialakítását is. Állományát a nagyvárosokból érkezett olvasók éppúgy dicsérték, mint a helyben élők. A könyv számára olyan érték volt, amelyhez Ranganathan szellemében meg kellett találni a megfelelő olvasót. Édesanyám kiváló emberismeretének köszönhetően meglelte ezeket az olvasókat. Talán ez lehetett az oka, hogy nagyon óvatosan kezelte a selejtezést. Lelkiismeretesen és szakmailag a lehető legjobban kívánt dolgozni, ezért elvégezte a könyvtárkezelői tanfolyamot.

A diákok könyvtárhasználatra nevelését mindig kötelességének tartotta. Előbb kezdte megismertetni a gyerekekkel a könyvtárhasználat alapjait, mint az a tanterv részévé vált volna. Olyan könyvtárat valósított meg, amely a szó szoros értelmében a falu tanulószobájává vált. Diavetítésekkel kötötte le a gyerekek figyelmét, és felébresztette kíváncsiságukat a könyvek iránt. Rendszeresen tartott könyvtárhasználati foglalkozásokat. A révfülöpi gyerekek mindig ott voltak a járási (tapolcai) gyermekkönyvtári vetélkedőkön is. A nyolcvanas évek derekán szövőszakkör kapott helyet a könyvtárban. A nyolcvanas évek végén édesanyám tárgyszókatalógust épített, hogy a gyerekek még könnyebben megtalálhassák az érdeklődésüknek megfelelő könyvet. Neki köszönhetjük, hogy megszerettette velünk az olvasást, de annál többet is: a szakmát. Öcsém, Szabó G. Tibor is könyvtárosként dolgozik. Általános iskolai osztálytársaim, iskolatársaim közül többen is könyvtárosok lettek. Az ő számukra is édesanyánk embersége, szakmaszeretete volt a példa. Jóval többet tanultunk tőle a testvéremmel együtt pusztai könyvtárhasználatnál: emberséget, becsületességet, kitartást. Megtanultuk, hogy a könyvtár olyan „üzem”, amelyre folyamatosan szüksége van a használnak. Amikor már nagyobbak voltunk, helyettesíteni is tudtuk édesanyánkat a könyvtárban, ha kellett. Nyáron, a balatoni főszezonban, különösen elkelt a segítség.

A könyvtár sokféle formában működött Révfülöpon: volt tanácsi községi, nagyközségi könyvtár, ÁMK, iskolai könyvtárral egybevont könyvtár (ekkor a helyi általános iskola pedagógiai állománya is átkerült a könyvtárba). Révfülöpon nem volt művelődési ház vagy ezt a funkciót betöltő egyéb közösségi tér, ezért édesanyám a legtágabb értelemben vett közművelődési munkából is kivette a részét. Amikor a könyvtár a tóparti épületbe költözött, több alkalom adódott erre, mert a könyvtárral közös épületben helytörténeti múzeum és galéria is nyílt és működik ma is. A szabad ég alatti művelődés egyik változata volt, amikor nyáron a Sörkertben a gyermekek az esti órákban magyar és európai népi táncokkal szórakoztatták a közönséget. Édesanyám jobb híján a könyvtárhelyiséget rendezte át a fellépők számára öltözőnek. Író-olvasó találkozók, a nyugdíjas klub összejövetelei és egyéb közösségi események színtere lett a könyvtár, igazi agora. Révfülöpon vagy a szomszéd faluban, Kővágóörsön volt művelődésszervező, akivel együtt dolgozott édesanyám. Örömmel üdvözölte azt a kezdeményezést, amely a faluszeminárium mint művelődési forma újjáélesztésére irányult. Hosszú évekig foglalkozott bizományi könyvárusítással is. A hetvenes években a faluban üdülő külföldieknek is árusított újságot. Ezekből a munkákból mi, a gyermekei is kivettük a részünket. Akkoriban még nem beszéltek könyvtári marketingről, de édesanyánktól a gyakorlatban sajátíthattuk el e szakterület alapjait.

Édesanyám 1991-es nyugdíjba vonulása után öcsémnek, Tibornak adhatta át a révfülöpi könyvtárosi feladatokat, melyeket ő 1994 novemberéig látott el, majd családi okokból Zalaegerszegen folytatta pályáját. Akkor még nem volt számítógép a könyvtárban. A 26 év munkájának gyümölcse a rendszerváltás után ért be: egy svájci–magyar szakmai projekt keretében, a Bundesamt für Kultur támogatásával, a Schweizerischer Bibliotheksdienst német nyelvű, a szórakozás igényeit is kielégítő könyvgyűjteménnyel („Pilotbibliothek”), zenei CD-gyűjteménnyel, számítógéppel és pénzadománnyal támogatva a könyvtárt. Később a könyvtárba

fénymásológép és internetezésre alkalmas géppark került. Édesanyámnak még a telefonért is harcolnia kellett annak idején, mégis elégedettséggel töltötték el a változások, mert haláláig szívügye maradt a könyvtár. Mindig szívesen segítette a későbbi révfülöpi könyvtárosokat problémáik megoldásában, mert számára a családja mellett a hivatása volt a legfontosabb. Egy-egy könyvtáros távozásakor izgult, hogy a könyvtár „jó kezekbe” kerüljön.

Könyvtárosi munkáját a tapolcai Batsányi János Városi Könyvtár járási módszertanos könyvtárosai és a veszprémi Eötvös Károly Megyei Könyvtár munkatársai szakmai irányításával, de elveihez ragaszkodva, kitartóan végezte, hiszen ő tudta a legjobban, mire van szüksége annak, aki a könyvtárba vagy bárhová, ahol igényesen töltheti a szabad idejét, betér. És betértek. A szélrózsa minden irányából összesereglett emberekkel folytatott könyvtári találkozások nekem is emlékezetesek maradtak. Nagyon szerette a munkáját, ezért a fölösleges előírásokat, központilag diktált „rossz gyakorlatot” nem kedvelte. Ilyen volt például a keresztkatalogus erőltetett létrehozása (amikor minden, addig gondosan felépített szerző, cím, tárgy-szó szerinti katalógust egyetlen betűrendes katalógusba kellett beolvasztani jelentős és fölösleges pluszmunkával). Számára minden adminisztrációnál, kozmetikázott statisztikánál többet jelentett a tiszta erkölcs, a humánus, a használóval való törődés. Az ő idejében még nem volt minőségbiztosítás, de munkája egyetlen mércéjének az olvasó elégedettségét tekintette.

A családja mellett értük élt. Most pedig megtért Istenhez, akiben mindig jobban bízott, mint a világi hatalmasságokban. ■

Magyar Könyvtárosok Egyesületének Társadalomtudományi Szekciója tisztelettel meghívja az érdeklődőket

Gerő Gyula:

Magyar könyvtártörténelmi kronológia 1996–2007

című, most megjelent háromkötetes munkájának bemutatójára. Az eseményre 2010. március 10-én, szerdán 16 órakor az Országos Széchényi Könyvtár VIII. emeleti társalgójában kerül sor.

A kötetet méltatja Gazda István tudománytörténész, a Magyar Tudománytörténelmi Intézet igazgatója.

Sikeres volt az OSZK január 21-i nyílt napja

Könyvtárunk 2010. január 21-én, a magyar kultúra napja előestéjén nyílt napot tartott, amelynek programjait a „Látjátok feleim...” *Magyar nyelvemlékek a kezdektől a 16. század elejéig* című kiállításunk köré szerveztük.

Legnépszerűbbnek a tárlatvezetések bizonyultak, az előre meghirdetett öt időpont mellett az igényekhez igazodva további két alkalommal biztosítottunk vezetést.

Az intézményt bemutató könyvtári kör-séta, valamint a délután folyamán két részben zajló programsorozat (tudományos ülésszak, honlap-, cd- és könyvbemutató) szintén sok látogatót vonzott.

A nagyközönség örömmel fogadta a nyílt nap keretében biztosított kedvezményeket: 151-en éltek a kedvezményes (50%-os) olvasójegy-váltás, illetve -hosszabbítás lehetőségével, és számos olvasó, látogató vásárolt a 30%-os kedvezménnyel kínált kiállítási katalógusból is.

Kezdeményezésünk és programjaink nagy sikert arattak, több mint kétezer olvasója és látogatója volt intézményünknek.

A nyílt nap eredményei számokban:

Olvasói belépések száma összesen: 1263 fő

Beiratkozók / éves olvasójegy-hosszabbítók: 151 fő

Könyvtári kör-séta: 96 fő

„Látjátok feleim...” kiállítás látogatói: 711 fő

Tudományos ülés résztvevői: 125 fő

Honlap-, CD- és könyvbemutató: 72 fő

